

Ali to pomeni, da je Deleuze pristaš permanentnega izobraževanja? Sam se nevarnosti slednjega še kako dobro zaveda, ko poudarja, da je videti, da »se bo izobraževanje vse manj dogajalo v zaprtem okolju, se razlikovalo od ostalega profesionalnega okolja kot od drugega zaprtega okolja, in da bosta oba izginila v korist groznega permanentnega izobraževanja, nenehnega nadzora nad delavcem-učencem ali univerzitetnim okvirom. Poskušajo nas prepričati, da gre za reformo šole, medtem ko gre za likvidacijo.« (Deleuze, 2002: 171) Toda ali ni, znova, kot je v razpravi po prispevku opozoril Janez Krek, Deleuzov primer vaještva sumljivo blizu vladajoči šolski ideologiji tudi v tem, da naj »starši čimveč delajo z otroki«? Drugače rečeno, koliko časa potrebujemo učitelja, da bi delali skupaj z njim? Sploh pa: ali Učitelja sploh potrebujemo? Ali Deleuze v tej točki ne sledi slepo anarhizmu in spontanemu pristanku na vrednote leta '68?

A tu nas morda čaka manjše presenečenje. Ne le, da je Deleuze samega sebe v navezi z Guattarijem razumel na drugačen, že kar komičen način: enako kot par učitelj-vajenec gre za burlesko v stilu Stana in Olia. Vseeno pa neka struktura dvojca vztraja in Deleuze jo zavestno ohranja. Zakaj? Zakaj potrebujemo Drugega in določeno posredovanje, zakaj se je nujno učiti v dvoje? Zdi se, da gre v tej točki za strukturno nujnost, ki se je Deleuze še kako zaveda, saj poudarja, da so za ustvarjanje potrebni posredniki. Že svojo lastno kariero filozofa je Deleuze začel prek drugega, ali bolje, z interpretacijo Huma, Kanta, Nietzscheja, Spinoze itn. Kasneje je za svoje početje uporabil metaforo *enculage* – predstavljal sem si, pravi, da sem prišel avtorju za hrbet in mu naredil otroka, ki je bil sicer njegov, a obenem monstuozen (cf. Deleuze, 1990: 15). Ta Deleuzova prisposodba, ki interpretu omogoča, da napelje vodo na svoj mlin, ne da bi zapustil obravnavanega avtorja, je *style indirect libre*, ko avtor s pomočjo posrednikov pove, kar se je namenil. In posredniki so ključni:

»Tisto, kar je bistveno, so posredniki. Kreacija, to so posredniki. Brez njih ni dela. Posredniki so lahko ljudje – za filozofa umetniki ali znanstveniki, za znanstvenika filozofi ali umetniki, a tudi stvari, rastline, celo živali, kot pri Castañedi. Te posrednike je potrebno proizvesti, pa naj bodo fiktivni ali realni, živi ali neživi. Gre za neko serijo. Če ne oblikujemo serije, pa četudi je povsem imaginarna, smo izgubljeni. Za svoje izražanje potrebujem posrednike, oni pa se nikoli ne izražajo brez mene – vselej delamo skupinsko, četudi se to ne vidi. Še najmočnejši razlog je, kadar je to vidno: Félix Guattari in jaz, midva sva drug drugemu posrednika.« (Ibid.: 171)

Drugače rečeno, tako kot lahko z nekom govorim kot psiho-socialni tip, denimo kot oče ali pa takrat, ko kot predsednik republike z de-